

КАКО ЗАШТИТИ ДЕЦУ ОД ЕЛЕКТРОНСКОГ НАСИЉА?

Коме је намењена ова брошура?

Брошура је намењена родитељима деце која похађају предшколско, основцима, средњошколцима и њиховим родитељима. Припремили су је чланови Савета родитеља општине Пожега, који чине представници родитеља свих образовних установа.

Ова брошура је направљена да скренемо пажњу на растући проблем електронског насиља, упозоримо на опасности од могуће злоупотребе модерних технологија, као и да информишемо о начинима заштите деце.

Деца користе модерну технологију и тешко је, па и штетно за њихов развој, забранити им употребу мобилних телефона, рачунара и интернета. Искуства показују да напор родитеља и надгледање дечјих активности на интернету представљају важан корак у заштити деце и младих, али ни то није довољно. Важно је научити децу како да сигурно „ходају“ електронским медијима и да препознају могућу опасност и ризична понашања. Такође, важно је подучити децу и младе о преузимању одговорности за сопствено понашање и предочити им последице одређених поступака, који угрожавају њих, али и друге с којима су у контакту.

Шта је електронско насиље?

Под електронским насиљем подразумевају се сви случајеви коришћења електронских уређаја (мобилних телефона, камера, рачунара...) са циљем да се неко намерно уплаши, увреди, понизи или на неки други начин повреди.

Електронским насиљем не сматра се случајно, ненамерно наношење штете и повређивање, као ни пријатељска задиркивања и препирке преко телефона или интернета.

Облици електронског насиља

- Слање СМС порука увредљивог и претећег садржаја;
- Узнемиравање телефонским позивима (лажно представљање, ћутање, вређање и сл.);
- Снимање мобилним телефоном или камером, прослеђивање и стављање снимака на интернет;
- Узнемиравање мејловима (увреде, претње, ружне шале...);
- Различити видови узнемиравања на социјалним мрежама (нпр, на Фејсбуку) и на интернету.

Истраживање Института за психологију у оквиру пројекта „Зауставимо дигитално насиље“ показало је да:

- Преко 80% ученика основних и средњих школа поседује мобилни телефон.
- Више од 90% испитаника користи рачунар.
- У социјалне мреже редовно је укључено 80% средњошколаца и 65% старијих основаца, док је четвртака 46%.
- Средњошколци, нешто чешће него основци (52% према 48%), посећују сајтове за које мисле да би били забрањени од стране родитеља.
- Ученици четвртог разреда основне школе највише су изложени узнемиравању телефонским позивима и интернетом, док старији ученици најчешће трпе узнемиравање и вређање телефонским позивима и СМС порукама.
- У улози жртве снимањем мобилним телефоном или камером нашло се 8% четвртака, 9% старијих основаца и 18% средњошколаца.
- Међу ученицима четвртог разреда основне школе, 16% је изјавило да су чули или видели да је неко од њихових другова или другарица доживео непријатност преко рачунара или мобилног телефона, док је међу старијим ученицима тај проценат још већи, 26.

Специфичност електронског насиља

- Насилницима пружа погодности које им други облици насиља не пружају: анонимност.
- Информације, пласиране преко дигиталних медија, јако се брзо шире.
- Електронско насиље је засићено сексуалним садржајима; електронски медији су погодно средство за вршење сексуалног насиља.

Позитивно је што електронским медијима дете остварује:

- право на приступ информацијама;
- образовна права;
- право на дружење;
- право на изражавање сопственог мишљења;
- културна права (игра, забава)...

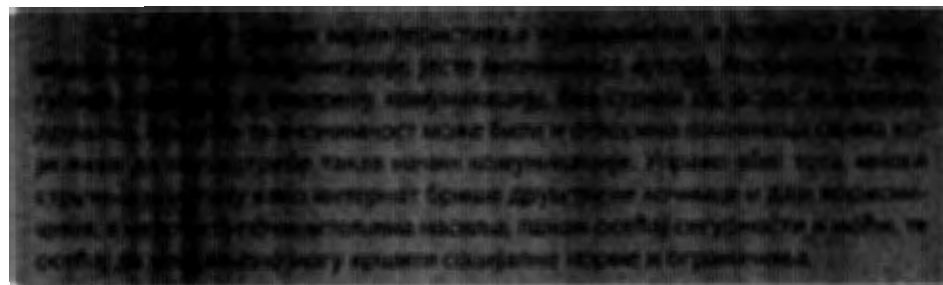
Негативно је што се електронским медијима детету може кршити:

- право на заштиту од насиља;
- право на заштиту приватности;
- право на заштиту од изложености потенцијално штетним медијским садржајима;
- право на недискриминацију;
- најбољи интерес.

ШТА ТРЕБА ДА ЗНАЈУ РОДИТЕЉИ?

- Научите своје дете да вас обавештава о сваком искуству из виртуелног/реалног света, које га забрињава.
- Ставите рачунар у прометну собу.
- Реците детету да своје лозинке не одаје другим људима, јер их они могу злоупотребити за постављање увредљивог и неприкладног садржаја.
- Људи, које "упознајемо" на интернету, нису увек онакви каквима се представљају! Научите децу да штите сопствену приватност. Научите их и да не одговарају на увредљиве поруке, већ да их, у случају даљих непријатности, сачувају као доказ.
- Објасните детету да, уколико га неко узнемирава, то није његова кривица. Реците да им нећете због тога одузети право на коришћење рачунара, јер је то главни разлог што деца не говоре одраслима да су жртве виртуелног насиља.
- Обратите пажњу да ли је ваше дете узнемирано након добијеног позива мобилним или након времена проведеног на интернету. Могуће је да ће бити тајновити, нерадо говорити о својим „он-лајн“ активностима и употреби мобилног.
- Научите дете да не прослеђује, нити коментарише садржаје који могу некога повредити.
- Разговарајте с дететом о томе када треба, а када не треба да чува тајну од родитеља.
- Контакттирајте полицију ако поруке путем мобилног и интернета садрже претње насиљем, ухођење, напаствовање, дечју порнографију и сл.
- Ако вам је познат идентитет виновника, број или и-мејл адреса са којих су узнемиравајуће и злонамерне поруке упућене, свакако обавестите о томе

полицију, мобилне оператере, провајдере интернет услуга, школу.

Насиље на мрежи често се догађа када одрасли нису присутни. Деца обично сматрају да ће се ствари погоршати ако кажу родитељима. Анонимност и смањени ризик од идентификовања људе обично подстиче да ураде нешто што иначе не би радили, јер насиље на мрежи технички је лако извести. Слање злонамерне поруке или приказивање злонамерног текста великом броју корисника, захтева само неколико кликова мишем.

Улога школе у превенцији и решавању проблема

- 71% родитеља жели више да се информисе о електронском насиљу преко школе.
- 92% родитеља сматра да би школа требало да упозна родитеље са степеном присуства електронског насиља и мерама заштите.
- 85% родитеља сматра да би школа требало да уведе јаснија правила коришћења интернета и мобилног телефона у школској средини.

ШТА ТРЕБА ДА ЗНАЈУ ДЕЦА?

- Особама које упознаш на интернету никада не откривај своју кућну адресу, број телефона или име школе, без претходног консултовања са родитељима или старатељем.
- Никада не шаљи своју фотографију без претходне консултације са родитељима или старатељем.
- Своју лозинку не откривај никоме, чак ни најбољем пријатељу.
- Никада не договарај сусрет уживо, без претходног консултовања са својим родитељима или старатељем.
- Никада се не задржавај у причаоници, на форуму или на конференцији, уколико неко напише или каже нешто што ти ствара нелагодност или забринутост, и увек такву ситуацију пријави својим родитељима или старатељу.
- Никада не одговарај на непријатне или непристојне поруке које добијаш преко интернета.
- Уколико видиш непристојан језик или слике док си на интернету, увек то реци својим родитељима или старатељу.
- На интернету ћеш наћи рекламе за многе производе које можеш да купиш електронски. Стога, никада не попуњавај такве обрасце без родитеља. Игре на интернету могу бити сјајне, али, док играш игрице са непознатим људима, не откривај свој идентитет.
- Када неко шаље ружне поруке, игнорирши га и престани да "четујеш" са њим. О ситуацији информирај одраслу особу којој верујеш. Поруке сачувај као доказ.
- Немој слати поруке, слике или други материјал који би некоме могао да нашкоди.
- Научи како да одбијаш и блокираш поруке непознатих особа.
- Игнориши непознате људе који хоће да успоставе контакт са тобом.

Како реаговати?

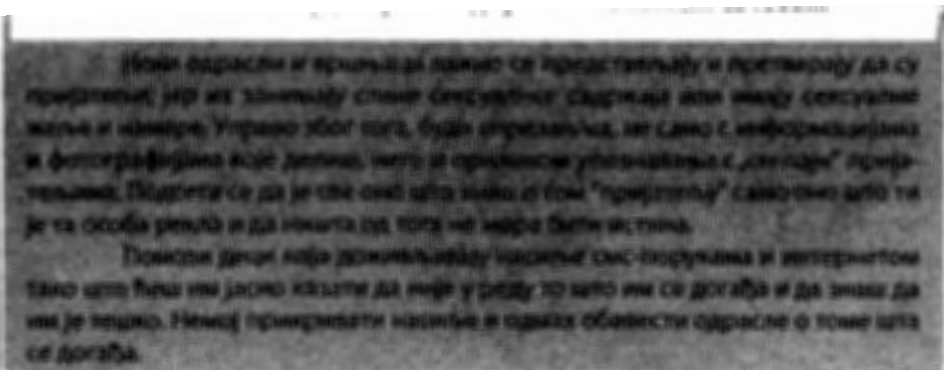
У случају да се сазна да је дошло до извршења кривичних дела над дететом, наставно особље, родитељ, као и сваки савестан грађанин, има обавезу да пријави извршење кривичног дела и пренесе своја сазнања о истом службеним лицима МУП-а Републике Србије и надлежном тужилаштву.

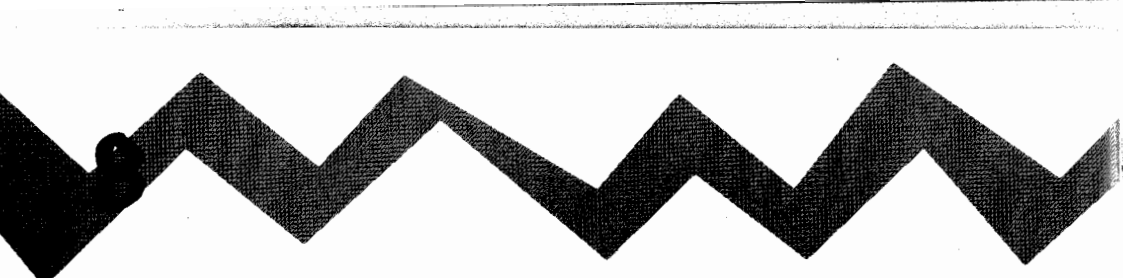
Начин пријављивања:

Подручним полицијским управама, дежурној служби, Одељењу за борбу против високотехнолошког криминала, МУП-у Србије, писаним путем, доласком у просторије или слањем поруке на електронску пошту:

childprotection@mup.gov.rs

**КАКО
ЗАШТИТИТИ
ДЕЦУ
од
ЕЛЕКТРОНСКОГ
НАСИЉА?**

У креирању ове брошуре користили смо део материјала из кампање "Кликни безбедно" са сајта www.kliknibezbedno.rs, део материјала са сајта www.nchafc.org.uk, сајта www.unicef.rs, материјале Ужичког центра за права детета, као и изводе из истраживања Института за психологију у оквиру пројекта „Зау-ставимо дигитално насиље“, што нам је помогло да обједи- нимо информације за које сматрамо да су корисне за родитеље и децу у нашој средини.

Више корисних информација за родитеље
можете наћи на сајту:

www.cipcentar.org/i_roditelji_se_pitaju